

TUNTOSARVI

Nro 21 1987

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
Ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 21/1987
13. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90) 77041/227

SISÄLLYS

Komiteamietintö 1987:14	1
Ajankohtaista	4
Kulttuurisivut	9
Lukijan palsta	11
Sammakon virsi sateen aikana	14
Ilmoitukset	15
Nimipäiväonnittelut	16

TUNTOSARVI

22.5.1987

Komiteamietintö 1987:14 Toimiva vaikeavammainen toimivassa yhteiskunnassa Kolmas osa

Oikeus tietoon

Vammaisilta ei saa salata tietoja.

Heillä on oikeus tietää
lähiympäristön ja maailman
tapahtumista.

Jos tiedon saannissa on esteitä,
esteet on poistettava.

Eryteisesti vammaisella on oikeus
tietää häneen itseensä liittyvistä asioista.

Joku muu ei saa valita,
mitä hänelle kerrotaan.

Jos asiaa on vaikea ymmärtää,
se on selitettävä helpommalla tavalla.

Jos henkilö ei kuule,
on selitettävä viittomakielellä.

Vammaisilla on oikeus
kertoa omasta elämästään.
Liian usein toiset puhuvat
vammainen henkilöitten puolesta.

Perheen oikeudet

Myös muilla perheenjäsenillä on omat oikeutensa.

Vanhempien tulee huomioida muita sisaruksia yhtä paljon kuin vammaistakin.

Vanhemmilla on oikeus viettää aikaa kahdestaan.

Jokaisella on oikeus omaan elämään.

Vammaisen henkilön perhettä on tuettava eri tavoilla.

On päästävää lomille ja saatava apua arkipäivän elämässä.

viittomakieli on käsillä viitottu kieli

Oikeus liikkumiseen

Vaikeavammaisen on päästävää liikkumaan mahdollisimman helposti.

On voitava matkustaa junalla, busseilla, lentokoneilla.

Kuljetusvälineet on rakennettava niin, että niihin pääsee pyörätuolilla.

Liikuntavammaisten on päästävää helposti julkisiin rakennuksiin.

Kaikenlaisia toimintavälineitä on jatkuvasti kehitettävä vammaisten avuksi.

Oikeus opiskeluun

Vammaisella on oikeus opiskella.

Vammaisen opiskelulle ei saa

asettaa tiukkoja vaatimuksia.

Tärkeää on oppia jokapäiväisen elämän taitoja.

Koulutuksessa on paneuduttava oman itsensä kehittämiseen.

Olisi opittava elämään

toisten ihmisten kanssa.

Sitä ei opi eristyksissä

vaan tapaamalla erilaisia ihmisiä.

Toimikunta esittää erityisen

Elämän akatemian perustamista.

Elämän akatemia olisi

uudenlainen oppilaitos.

Siellä opiskeltaisiin asioita,

jotka ovat tärkeitä vaikeavammaiselle.

Elämän akatemiaa käytäisiin aikuisena.

julkinen rakennus on esimerkiksi kirjasto

tai kaupungintalo

toimintaväline on apuväline

akatemia on oppilaitos

Jatkuu seuraavassa numerossa.

AJANKOHTAISTA

Suora presidentinvaali käyttöön vuonna 1994

Suora presidentinvaali on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 1994. Samalla presidentin valtaa rajataan. Uusi vaalitapa ei ehdi ensi vuoden tammikuun vaaleihin. Hallitus ei halunnut tehdä lakia hätiköiden (kiireellä). Nopeasti tehty laki olisi siirtänyt vaaleja ja presidentin virkaanastumispäivää tammikuusta maaliskuuhun. Asiaan olisi tullut myös poikkeuslain »maku».

Eduskunta hyväksyy valtiosääntöpaketin kesäkuussa.

Professori Matti Klingen mielipide vaalitavan muutoksesta

Klingen mukaan muutos on vastoin Suomen valtion perinnettä (tapaa, millä valtio on tähän asti toiminut).

Suomen valtiosääntö on nyky maailmassa harvinaisen vanha. Se on kestänyt vain siksi, että se on joustava. Siitä on tullut Suomelle tärkeä ja myöteinen tunnusmerkki.

Hallitusmuotoa arvosteltiin Suomessa 60-luvun lopussa ja 70-luvun alussa, muistuttaa Kline. Enemmistö oli silloin muutosta vastaan, koska kielteiset seuraukset olisivat olleet suuremmat kuin edut.

Vain Englannissa ja Ruotsissa on »kansalla» suora ratkaisovalta. Tapa on hyvä maassa, jonne halutaan kaksipuoluejärjestelmä. Tai jossa se jo on. Suomen ratkaisut tehdään edustamisen kautta: koska ratkaisu koskee kaikkia, on siitä voitava neuvotella. Meille ei sovi kahden vaihtoehdon riita- ja kilpailutilanne.

Uusi vaalitapa saattaa jakaa kansan kahtia, kun sen on ratkaistava kahden vain porvariston ja vasemiston välillä.

Matti Klinge ei näe syytä muuttaa presidentin vaalitapaa.

Presidentin valtaa halutaan rajata

Pääministeri Harri Holkerin hallitus päätti viime torstaina rajata (pienentää) presidentin valtaa. Oikeusministeri Matti Louekosken mukaan rajauslaki on jo valmistelussa.

Avoimna on, mitä valtaoikeuksia poistetaan. Ainakin niihin kuuluvat presidentti Koiviston ehdotukset. Koivisto on usein ilmoittanut, että haluaa karsia (vähentää) presidentin oikeutta hajottaa eduskunta. Presidentti saisi tehdä sen vain pitkän kriisin (vaikea aika) helpottamiseksi. Hallistustakaan hän ei saisi erottaa, jos hallituksella on eduskunnan luottamus eikä se itse ole pyytänyt eroa. Ehdotusta on sanottu ns. »Lex Koivistoksi».

Ministeri Louekoski sanoo, että opposition ehdo

otetaan huomioon rajauslain valmistelussa. Oppositiossa ovat mm. Keskustapuolue ja Skdl.

Keskustapuolue ei vielä tiedä, mihin oikeuksiin se haluaa puuttua. Skdl jätti jo lakialoitteen valtaoikeuksien leikkauksista. Ne ovat suuria. Aloitteen mukaan presidentiltä poistuisi oikeus hajottaa eduskunta ja nimittää pääministeri. Tehtävät siirtyisivät eduskunnalle. Eduskunta saisi lisäksi asetuksenanto-oikeuden ja ylimpien virkamiesten nimitykset.

Tähän asti on presidentti voinut jättää lakiesityksen vahvistamatta, vaikka eduskunta olisi sen hyväksynyt. Skdl haluaa poistaa tämän ns. veto-oikeuden.

Ulkopolitiikassa presidentti joutuu noudattamaan hallituksen ja eduskunnan päätöksiä, jos Skdl:n ehdotus toteutuu.

Kysymys presidentin vallasta ei ole uusi asia. Siitä on keskusteltu siitä asti, kun Suomen valtiomuoto laadittiin. Silloin menivät oikeiston ja vasemmiston ajatukset ristiin. Vasemmisto piti presidentin valtaa liian suurena. Oikeisto taas halusi maahan voimakkaan hallitusvallan.

Presidentin valtaoikeudet tällä hetkellä

Lainsäädäntövalta

Lainsäädäntövaltaa käyttää presidentti yhdessä eduskunnan kanssa. Hänellä on kuitenkin ns. veto-oikeus. Se tarkoittaa sitä, että presidentin ei tarvitse vahvistaa

lakia, jonka eduskunta on hyväksynyt. Lähes kaikk presidentit ovat käyttäneet tätä oikeutta. Tavallisin syy on ollut se, että laissa on muodollisia tai asiallisia virheitä tai laki ei ole tarkoituksenmukainen.

Oikeus antaa asetuksia

Presidentti ei ole riippuvainen eduskunnasta, kun hän antaa asetuksia. Asetuksia presidentti voi antaa asioista, joista on tehty laki. Asetus voi olla yksityiskohdainen määräys lain täytäntöönpanosta tai se voi käsitellä valtion omaisuuden hoitoa, hallintoviranomaisten ja yleisten laitosten toimintaa ja järjestysmuotoa.

Eduskunnan hajotus

Presidentillä on oikeus hajottaa eduskunta ja määrätä uudet vaalit sekä kutsua eduskunta ylimääräisille valtiopäiville.

Ulkopolitiikka

Hallitusmuodon mukaan presidentti määrää suhteet ulkovaltioihin. Käytännössä hän johtaa ulkopolitiikkaa ja kantaa siitä vastuun. Varsinaiset päätökset tehdään valtioneuvoston istunnossa (kokouksessa) ministerien esittelystä. Kaikki tiedot ulkovalloille menevät ulkoministeriön kautta.

Sotavoimien ylipäällikkö

Oikeus antaa armoa

Presidentti voi kumota rangaistuksen tai lieventää sitä, jos Korkein oikeus on antanut asiasta lausunnon.

Oikeus antaa erivapauksia

Presidentillä on oikeus myöntää poikkeus lain säännöistä, jos laki itse sisältää tämän oikeuden.

Nimittää henkilöt tärkeisiin virkoihin

Presidentti nimittää henkilöt tärkeimpiin julkisiin virkoihin: valtioneuvoston jäsenet, oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri, korkeimpien oikeusistuinten jäsenet, piispat, keskusvirastojen päälliköt, maaherrat, valtion yliopistojen professorit ja suurlähettiläät.

Maan hallinnon valvominen

Presidentti valvoo hallintoa pääasiassa valtioneuvoston kautta.

Presidentin kanslian henkilökunta on siihen liian pieni.

Suomen valtiosääntö

Jokaisella valtiolla on omat lakinsa yhteisten asioiden hoitamista varten. Lait määrittelevät valtion toimintatavat. Lait kootaan valtiosäännöksi.

Suomen valtiosäännön pohjana on Ruotsin vallan aikainen valtiojärjestys. Esikuvina on käytetty myös USA:n järjestelmää ja ranskalaisen filosofin Montesquieun vallan kolmijakoa: 1) lainsäädäntövalta, 2) toimeenpanovalta ja 3) lainkäyttövalta.

Valtiosääntöömme kuuluu neljä perustuslakia ja viisi »tavallista» lakia. Tärkein perustuslaki on hallitusmuoto. Hallitusmuoto on vahvistettu 17. heinäkuuta

1919.

Tavallisia lakeja ovat mm. laki tasavallan presidentin vaalista.

Kulttuurisivut

Kuunneltuja kuvia

Näkövammaisille tarkoitettu taidenäyttely avattiin 15.5. Ateneumin taidemuseossa.

Näyttelyssä on 12 taideteosta, joista on tehty kohokuvat ja esittelytekstit. Tauluihin liittyy myös äänen maailma, jota voi kuunnella korvalappustereooilla.

Äänikuvien ja reliefien (kohokuvien) toimivuus on tutkittu pienen näkövammaisryhmän kanssa.

Näyttely on esillä 24.5. saakka. Sen jälkeen äänikaasetteja ja kohokuvia saa Näkövammaisten Keskusliitosta ja Ateneumin taidemuseosta.

Näyttelyn ovat laatineet: Näkövammaisten Keskusliitto, Taideteollisen korkeakoulun opiskelija Erica Othman ja Ateneumin taidemuseon lehtori Marjatta Levanto. Yleisradion erikoistuotanto on avustanut äänimateriaalin käsittelyssä.

Kaikki näyttelyn teokset ovat suomalaisille tuttuja. Niitä ovat esimerkiksi.

Suomen taiteen eniten kopioitu (jäljennetty) maalaus »Taistelevat metsot». Sen tekijä on Ferdinand von Wright (1822-1906).

Taulun vuoksi taiteilijaa pidettiin kauan vain lintujen kuvaajana. Mutta hän oli myös hyvä maisemamaalari. Yhdessä veljensä kanssa hän on alan uranuurtaja (ensimmäinen maisemamaalari) Suomessa.

Albert Edefelt eli 1854-1905.

»Kuningatar Blanka» on hänen pidetyimpiä taulujaan. Edefelt sanoi, että halusi tällä teoksellaan ilmaista valoisimmat lapsuuden muistonsa ja hellyytensä äitiään kohtaan. Taiteilija maalasi teoksensa Pariisissa, kylmässä ullakkohuoneessa. Jo silloin häneltä odotettiin paljon. Siksi hän maalasi taulua »yhä syvenvän masennuksen vallassa». Mutta työ onnistui ja teki Edefeltistä kansainvälisesti tunnetun.

Akseli Galen-Kallela (1865-1931) oli kiinnostunut jo lapsena Kalevalan maailmasta. »Lemminkäisen äiti» on yksi hänen Kalevala-aiheisesta tauluistaan.

»Teos on oikestaan kiitosruno äidilleni. Hän on myös siinä kuvattuna», sanoi taiteilija työstään.

»Taistelu elämästä on keskittynyt äidin kasvoille. Elämänvoiman säteet virtaavat niille taulun yläosasta. Lemminkäinen itse makaa mustan Tuonelan-joen kivisellä reunalla. Joella joutsen uiskentelee pois päin kasvoillaan pilkkaava ilme».

Helene Schjerfbeck (1862-1946) oli köyhästä kodista. Elämää synkensi lonkkavika, joka teki liikkumisen vaikeaksi. »Toipilas» on taiteilijan tunnetuin lapsuuden kuvaus.

Taulussa on suuri, keltainen nojatuoli, jossa istuu pieni lapsi huopaan käärittynä. Hän on hyvin hento. Vastakohtana on suuri kirjoituspöytä ja kirjahylly. Lapsi ei ole vielä terve, mutta elinvoima on jo palaamassa. Sitä kuvaa vihreä oksa hänen kädessään. On sanottu, että oksa on vertaus taiteilijan omasta lapsuudesta.

Lukijan palsta

Kaikki varmasti tietävätkin, että televisiossa pyörivällä Toivotaan, Toivotaan -ohjelmalla kerätään varoja kuulovammaisille. Entä kuulonäkövammaiset! Haluaisinkin tietää, lohkeaako potista pala myös meille kuulonäkövammaisille. Jos lohkeaa niin, mihin sitä käytettäisiin. Jos ei niin... Mitä sanoisitte, jos keräyskohteena olisivat kuulonäkövammaiset! Ottakaa kantaa!

Satu

Toimituksen vastaus

»Toivotaan, toivotaan» -ohjelma kerää varoja Kuurojen liiton ja Kuulonhuoltoliiton yhteisen monitoimitalon hyväksi. Siinä yhdistyksemme ei ole mukana.

Mutta Tampereella Hervannan Lions-klubi pyörittää »Operaatio Tassu» -nimistä ohjelmaa Tampereen paikallisradio 957:ssä.

Ohjelmaa on lähetetty joka torstai huhtikuun 16:sta päivästä alkaen. Se päättyy 27.5. Operaatio Tassu kerää varoja Tampereen palvelutaloa varten.

Euran horisontista

Tuntosarvessa nro 16-17 puheenjohtajan palstalla Pirkko Virtanen käsitteli kysymystä syyskokouksen pitämisestä. Tässä allekirjoittaneen tämän hetkinen näkemys asiasta:

Suomen Kuurosokeat ry:n sääntöjen mukaan meillä on yksi kokous vuodessa. Mikään ei kuitenkaan estä, esim. pikkujoululeirin yhteydessä, keskustelemasta myös yhdistyksen toimintaan liittyvistä asioista, vaikka virallisia päätöksiä ei voidakaan tehdä.

Ehkä meidän on jo lähitulevaisuudessa tarkistettava yhdistyksen sääntöjä. Silloin on tietenkin harkittava tarkkaan myös kysymys syyskokouksesta. Minusta kyllä näyttää siltä, ettei se oikein sovi meidän yhdistyksemme toimintaan. Näkövammaisten Keskusliiton jäsenyhdistyksistä alueyhdistykset ovat viime vuosina muuttaneet sääntönsä niin, että ne pitävät kaksi kokousta vuodessa. Syyskokous käsittelee seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaa ja valitsee yhdistyksen toimihenkilöt. Kevätkokous päättää taas edellisen vuoden toimintakertomuksesta ja tileistä. Luonnollisesti kokouksissa voidaan käsitellä muitakin asioita, mutta mainitut ovat yleensä tärkeimmät. Toimialayh-

distyksillä, joiden toimialueena on koko maa, on yksi vuosikokous, joka käsittelee kahdelle vuodelle kuuluvia asioita. Niin mekin nykyisin teemme.

Kun vuosikokous pidetään maaliskuun lopulla, tiedämme jo kuinka paljon rahaa sinä vuonna on käytettävissä, joten kokous voi huoletta päättää talousarviosta. Esim. RAY:n päätöksen saamme normaalisti maaliskuun alussa.

Tässä yhteydessä herää myös kysymys: Ovatko yhdistyksen jäsenet kiinnostuneita kahdesta kokouksesta? Sehän on myös kustannuskysymys. Tänä vuonna kokoukseen osallistuminen tuli maksamaan noin 350 mk. Yhdistys maksoi osan matkoista ja hotellilaskusta.

Näyttää siltä, ettei yhdistys voisi maksaa ollenkaan toisen kokouksen menoja, joten se tulisi kalliimmaksi. Olenkin jo usean vuoden ajan puhunut sen puolesta, että yhdistys voisi käyttää nykyistä enemmän rahaa vuosikokousmenoihin, mutta valitettavasti siihen ei ole ollut mahdollisuuksia.

Näyttää siis siltä, että meidän on jatkettava yhdellä vuosikokouksella. Toivottavasti löydämme muutaman sopivan paikan eri puolilta maata kokouspaikoiksi, vaikka sekin tuntuu vaikealta.

Lasse Hannula

Sammakon virsi sateen aikana

P. Mustapää (lyhennys)

Hyppien, tanssien kuljen
polkua varjoisaa,
polkua metsän halki,
polkua metsän taa (taakse)

Lammikko alhossa kiiluu:
kristallivettä on tää!

Täyttynyt toiveuni
kelpaa hengittää!
Elämänlähteelle, veljet,
sirkka ja mettinen!
Vedelle simaiselle
viritän ylistyksen.

Rypien, ryypäten vettä
kasteenraikasta, näin
vedessä simaisessa
villisti temmeltäin
persoonallisen virren,
sammakon virren teen.
Veljet alusta jälleen,
veljet, uudelleen.

alho on matala paikka
kristallivesi on hyvää vettä
mettinen on mehiläinen
sirkka on heinäsiirkka
viritän eli aloitan

Ilmoitukset

Huttulan lomaleiri 29.6.-4.7.1987

Tule lepäämään ja viihtymään lomakoti Koulurantaan.
Voit ottaa oman tulkin tai oppaan mukaan.

Osallistumismaksu on 250 markkaa/perhe tai yksi henkilö. Matkat korvataan 100 markkaa ylimenevältä osalta. Sovi asiasta kotikuntasi kanssa.

Ilmoittautumiset 28.5. mennessä Suomen Kuurosokeat ry:n toimistoon, puh. 90/7704 353 tai tekstipuh. 90/7704 355.

Kuurosokeiden kuntoutusta käsittelevä seminaari Näkövammaisten ammattikoululla Espoon Leppävaarassa 1.6.87 klo 9.00-17.00

Vierailevana luennoitsijana on sisar Berandette Wynne USA:sta Helen Keller Centeristä.

OHJELMA:

Kello

9.00 Kahvi

9.15 Seminaarin avaus:

Rehtori Jaana Aro,

Näkövammaisten ammattikoulu

Toiminnanjohtaja Kaija Salekari,

Suomen Kuurosokeat ry.

9.45 Sisar Bernadette Wynne:

– Helen Keller Centerin toiminnasta

– Ajankohtaisia näkymiä kuuroskoeden
kuntoutuksesta

Yleisöllä mahdollisuus esittää
kysymyksiä

12.00 Lounas

13.00 Sisar Bernadette Wynne:

– Kuuroskoeden ammatillinen
kuntoutus USA:ssa

15.00 Kahvi

15.30-17.00 Sisar Bernadette Wynnin esitys jatkuu
Keskustelua

Seminaarin osanottomaksu on 100 markkaa. Hintaan
sisältyy ruokailu ja kahvi.

Osanottomaksu maksetaan Suomen Kuuroskoekat
ry:n tilille: KOP 103150-148873-3 tai postisiirtotili
1574-276-6.

Ilmoittautumiset Suomen Kuuroskoekat ry:n toimis-
toon 26.5.1987 mennessä Dagi Ahvenaiselle, puh. 90/
7704 353 tai tekstipuh. 90/7704 355.

Nimipäiväonnittelut

Tällä viikolla juhlivat:

Urpo, Vilma, Minna, Ritva, Alma, Oiva, Pasi, Helka
ja Helga.

Sylillinen onnitte luja kaikille!